

SAN'AT MARKAZLARI ORQALI MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH (TAYYORLOV GURUHLARI MISOLIDA)

Botirov Sardor Soatmuratovich

Termiz davlat universitetining Pedagogika instituti, maktabgacha ta'lim yo'nalishi magistranti

Maktabgacha ta'limni standartlashtirish sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida ahamiyat beriladi. Ko'pchilik samarali vosita bolalarning ijodiy fikrlash va tasavvurlarini rivojlantirish uchun samarali faoliyat quyidagilarga yordam beradi: - cheksiz fikrlash qobiliyatini rivojlantirish; - ijodiy faoliyatga tayyorlik; - o'z faoliyatining ijodiy mahsulotlarini yaratish qobiliyati; - dunyoga estetik munosabatni shakllantirish.

Tajribaning yangiligi kichik maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-estetik rivojlanishining maqsadli va mazmunli yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqishdadir: - an'anaviy usullar bilan bir qatorda samarali badiiy faoliyatning noan'anaviy usullaridan foydalanish; - bolalarning o'qituvchi bilan mustaqil va birgalikdagi faoliyatining ta'lim va bevosita aloqasi; - faol ishtirokchilar sifatida ota-onalar bilan o'zaro munosabatlar ta'lim jarayoni...

Tajriba quyidagilarga asoslanadi: - L.A. Venger, N.S. Leites, O.M. Dyachenko, A.V. Zaporjets, T.S. Komarova, N.P. Sakulina, E.A. Flerina badiiy tasvirlarni idrok etish qobiliyatini rivojlantirishning psixologik mexanizmlarini o'rganish bo'yicha; - A.A.ning nazariy yondashuvlari. Bodalev, V. Yasvin, S. D. Deryabo, V.P. Lebedev katta yoshdagi ijodiy shaxsning roli va rivojlanayotgan ta'lim muhiti maktabgacha yoshdagi bolalarning erkin va faol o'z-o'zini rivojlantirish va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishni ta'minlaydigan omillar sifatida; - P.R.ning ilmiy ishlari. Atutova, A.V. Xutorskiy, L.A. Paramonova, V.B. Xoziyeva va boshqalarni ishlab chiqarish xarakteridagi faol faoliyat jarayonida bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga; - zamonaviy texnologiyalar G.S. Altshuller, Yu. V. Ruzanova A.A. Melik-Pashayeva, E.L. Yakovleva, Yu.N. Kuliutkina, A.I. Savenkov maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxsiy muhim ijodiy "mahsulotini" yaratishda ularning ijodiy salohiyati va ijodkorligini rivojlantirish to'g'risida; - ko'rsatmalar Maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda badiiy va ijodiy faoliyatning noan'anaviy usullari va usullaridan foydalanish bo'yicha E.V.Polozova, L.V.Tomashevskaya, E.Yu.Herts I.A.Lykova.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha ishlar tizimi Bolalar bilan ishlash: To'g'ridan-to'g'ri ta'lim faoliyati O'qituvchining bolalar bilan birgalikdagi faoliyati Bolalarning mustaqil faoliyati O'qituvchilarning vakolatlarini oshirish: maslahatlashuvlar; Master-klass; ustaxona; davra suhbat va boshqalar. Ota-onalar bilan o'zaro munosabatlar: ota-onalar yig'ilishlari; ota-onalarni so'roq qilish; maslahatlashuvlar; vizual ma'lumotlar; ochiq darslar ota-onalar uchun; ota-onalar uchun seminarlar; ota-onalarni o'yinlar va qo'llanmalar yaratishga jalb qilish; ota-onalar uchun kutubxona; shaharning madaniy muassasalariga (muzeylar, ko'rgazma zallari) qo'shma sayohatlar

Bolalarga vizual materiallarning xususiyatlarini va asboblardan foydalanish qoidalarini o'zlashtirishga yordam beradigan mashqlar va o'yinlar; Nozik motorni rivojlantirish o'yinlari (barmaq o'yinlari), oddiy shakllarni yaratish ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'yin mashqlari ("To'pga ipni o'rash", "Koloboklarni haykaltaroshlik" o'yin vaziyatlari); Chizma elementlarini (zarbalar, chiziqlar, chiziqlar) atrof-muhit ob'ektlari bilan bog'lash ko'nikmalarini rivojlantirishga hissa qo'shadigan mashqlar; Birgalikda yaratish usullaridan foydalanish (bolalar o'qituvchi tomonidan tayyorlangan siluetda rasm chizishadi, elementlarni qo'shadilar) va jamoaviy kompozitsiyalar yaratadilar; Noan'anaviy texnika va materiallardan foydalanish: kaftlar, barmoqlar, shtamplar, rangli qog'oz parchalari bilan aplike va bo'yash, paxta to'plari, iplar, maydalangan qobiqlarni yopishtirish, markalar bilan chizish yoki keyinchalik bo'yash bilan ko'p rangli xamirdan modellashtirish; Bolalarning hissiy tajribasini shakllantirishga hissa qo'shadigan o'yinlar va mashqlar: narsalar va o'yinchoqlarni taktil va vizual tekshirish; Jozibali o'yinchoqlar, uy-ro'zg'or buyumlarini hisobga olish; Ruslar uchun illyustratsiyalar bilan yorqin kitoblarni ko'rib chiqish xalq ertaklari, bolalarcha qofiyalar.

Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish vositasi sifatida o'ynang "Dekabr ustaxonasi" Qilish Rojdestvo o'yinchoqlari "Yanvar konsultatsiyasi" Lego - qurilish maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish vositasi sifatida "Fevral master-klassi" Gullar kemasi "Mart Seminar-seminari" An'anaviy bo'lmagan rasm chizish texnikasi "Dunyoning majoziy bilimi" Ekspressiv tasvirlarga hissiy munosabatda bo'ling, go'zal ob'ektga, rasmga, vizual materiallarga xursand bo'ling; estetik ko'rinishlarni, ifodalash vositalarini ko'rish, shakllar, chiziqlar, ranglarning hissiy ekspressivligini his qilish; fanni tanlashni tushuntirish uchun mavjud vositalardan foydalangan holda o'z bahosini bildira oladi. Ular chiziqlar, chizmalar, dog'lar, oddiy shakllar asosida eng oddiy tasvirlarni (mavzu, syujet va

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

dekorativ) yaratishi mumkin. Biz ba'zi grafik-ekspressiv va texnik ko'nikmalarni (dastur talablari bo'yicha), tasvirni yaratish usullarini, real ob'ektlar bilan o'xshashlikni etkazishni, tasvirni ekspressiv detallar bilan boyitishni o'zlashtirdik. Vizual vositalar va materiallarni tanlashda bir oz mustaqillikni ko'rsatish; Ijodiy tajribaga qiziqish bildiring Yaxshilangan qo'l mahorati, nozik vosita mahorati; Badiiy va ijodiy qobiliyatlarning rivojlanish darajasi oshdi. Bolalarning yutuqlari (T. G. Kazakova, T. S. Komarova tomonidan): O'qituvchilar va ota-onalar bilan ishlash natijalari: Ota-onalar: birgalikdagi ijodiy samarali faoliyatga qiziqish bildirish; Ular bolalarning guruhdagi hayoti bilan qiziqishadi, ko'rgazmalarni loyihalashda har tomonlama yordam berishadi; Maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy va estetik rivojlanishi masalalari bo'yicha malaka darajasi oshdi; Qo'shma loyihalarda ishtirok etish zarurati tug'ildi. Guruhlarda ob'ektiv rivojlanayotgan muhitni boyitib, san'at burchaklarini kengaytirdi; Kichik maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ishlashda noan'anaviy usullardan foydalanish bo'yicha o'z bilimlarini tizimlashtirish; Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ular ota-onalar bilan ishlashning turli shakllaridan foydalanadilar. O'qituvchilar: Ijodkorlikning namoyon bo'lish mezonlari Janob nsvnsv G'ayrat, xayoliy vaziyatga kirish qobiliyati Yangi muammolarni hal qilishda topqirlik, tanish elementlarni yangi kombinatsiyalarga birlashtirish, harakat usullarining o'ziga xosligi Foydalanish ifodalovchi vositalar namoyon bo'lganda bolalar ijodiyoti va badiiy tasvirni boyitish Kichik maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish ko'rsatkichlarini monitoring qilish (%) (L.V. Panteleeva, I.A. ... Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun quyidagilar zarur: shart-sharoitlarni yaratish: tayyorlang zarur materiallar ijodiy bo'lish va ular bilan o'ynash uchun vaqt topish; Bolada tashabbus ko'rsatish istagini uyg'otish, uning atrofidagi dunyoga qiziqishni rivojlantirish, kutilmagan g'oyalar va echimlarga sabr-toqat ko'rsatish; Bolani bu jarayonda qo'llab-quvvatlang ijodiy izlanish; Birgalikda samarali faoliyatga va badiiy materiallar bilan tajriba o'tkazishga qiziqish bildiring; Bolaning samarali faoliyat haqidagi taassurotlarini ifoda etishga urinishlari va uni boshqalarga tushunarli qilish istagi uchun hamdardlik bildiring. O'qituvchilar va ota-onalar uchun tavsiyalar Xulosa: Maqsadli samarali badiiy va ijodiy faoliyat kichik maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Badiiy faoliyatning noan'anaviy usullarini an'anaviy usullar bilan bir qatorda qo'llash ijodiy faoliyatni, fikrlashni, tasavvurni rag'batlantiradi, bolani ijodkorlik muhitiga "cho'mdiradi". O'qituvchining vazifasi, birinchi navbatda, ko'rish va ko'rish, his qilish qobiliyatini shakllantirishdan iborat. ikkinchidan, ota-onalarni faollikka jalb qilish qo'shma tadbirlar... Faqat shu tarzda bolada mustaqil ishlab chiqarish faoliyatida ijodiy bo'lish istagi paydo bo'ladi.

Kimry "Ijodkorlikka o'rgatib bo'lmaydi, lekin bu uning tarbiyasi va namoyon bo'lishiga pedagogning o'z hissasini qo'shishi umuman mumkin emas, degani emas". Vygotskiy maktabgacha ta'limni standartlashtirish sharoitida maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida ahamiyat beriladi. Bolalarning ijodiy tafakkuri va tasavvurini rivojlantirishning eng samarali vositasi bu samarali faoliyat bo'lib, u quyidagilarga yordam beradi: - cheksiz fikrlash qobiliyatini rivojlantirish; - ijodiy faoliyatga tayyorlik; - o'z faoliyatining ijodiy mahsulotlarini yaratish qobiliyati; - dunyoga estetik munosabatni shakllantirish. Yangilik maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-estetik rivojlanishining maqsadli va mazmunli yo'nalishlarini qayta ko'rib chiqishda: - an'anaviy uslublar bilan bir qatorda samarali badiiy faoliyatning noan'anaviy usullaridan foydalanish; - bolalarning o'qituvchi bilan mustaqil va birgalikdagi faoliyatining ta'lim va bevosita aloqasi; - ta'lim jarayonining faol ishtirokchilari sifatida ota-onalar bilan o'zaro munosabat. Maqsad: samarali badiiy faoliyatning an'anaviy va noan'anaviy usullarini qo'llash orqali maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish. Maqsadlar Turli materiallarning badiiy xususiyatlari va dizayn imkoniyatlari bilan tanishish. Materiallarni turli xil dizaynlarga aylantirish bo'yicha mashq qilish (katlama, burish, qoliplash, bir nechta tasvirlarni birlashtirish va boshqalar). Chizmachilik, applikatsiya, badiiy dizayn va mehnatning asosiy va noan'anaviy usullarini rivojlantirishga ko'maklashish. Badiiy idrokni, vizual-majoziy fikrlashni, ijodiy tasavvurni va badiiy didni rivojlantirish. P tashabbus, individuallik, aks ettirishning namoyon bo'lishini qo'llab-quvvatlaydi. Ekspressiv original tasvirni yaratish jarayonida o'z ishlab chiqarish faoliyati jarayonida ijodiy namoyonlarni faollashtirish. Samarali badiiy faoliyatda ishonch, mustaqillik, tashabbuskorlikni rivojlantirish. Ota-onalarni birgalikdagi ijodiy faoliyatga jalb qilish, bolalarning badiiy va estetik rivojlanishi sohasida ularning pedagogik malakasini oshirish.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun quyidagilar zarur: shart-sharoitlarni yaratish: Ijodkorlik uchun zarur materiallarni tayyorlang va ular bilan o'ynash uchun vaqt toping. Bolada tashabbus ko'rsatish istagini uyg'otish, uning atrofidagi dunyoga qiziqishni rivojlantirish. Kutilmagan g'oyalar va yechimlarga sabrli bo'ling. Bolani ijodiy izlanish jarayonida qo'llab-quvvatlang. Birgalikda samarali faoliyatga va badiiy materiallar bilan tajriba o'tkazishga qiziqish bildiring. Bolaning samarali faoliyat haqidagi taassurotlarini ifoda etishga urinishlari va uni boshqalarga

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

tushunarli qilish istagi uchun hamdardlik bildiring. Xulosa Maqsadli samarali badiiy va ijodiy faoliyat kichik maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Badiiy faoliyatning noan'anaviy usullarini an'anaviy usullar bilan bir qatorda qo'llash ijodiy faoliyatni, fikrlashni, tasavvurni rag'batlantiradi, bolani ijodkorlik muhitiga "cho'ndiradi". O'qituvchining o'rni, birinchidan: qarash va ko'rish qobiliyatini shakllantirish; his, tanish, yaratish; bolalarni ko'nikmalar bilan qurollantirish (nima qilish mumkin, nimadan, qanday materiallar va jihozlar yordamida); ikkinchidan: ota-onalarni birgalikdagi faol tadbirlarga jalb qilish. Faqat shu tarzda bolada mustaqil ishlab chiqarish faoliyatida ijodiy bo'lish istagi paydo bo'ladi.

Adabiyotlar

1. Бердиева, Ханифа Мейлиевна Изучение научных основ механизации и автоматизации управления сельским хозяйством в курсе физики средней школы (на материале сельских школ Узбекистана). <https://nauka-pedagogika.com/pedagogika-13-00-02/dissertaciya-izuchenie-nauchnyh-osnov-mehanizatsii-i-avtomatizatsii-upravleniya-selskim-hozyaystvom-v-kurse-fiziki-sredney-shkoly-na-m>
2. Бердиева Х.М., Шаманов М.Х., Абдурахмонова Р.Х., Гулбоева Б.Н. Технология и методика обучения учащихся общеобразовательных школ // Студенческий вестник: электрон. научн. журн. 2018. № 29(49). URL: <https://internauka.org/journal/stud/herald/49> (дата обращения: 10.03.2022).
3. Бердиева Х.М. Развитие профессиональных коммуникативных навыков педагогов в сфере образования. <https://s.siteapi.org/d955411c180ee78/docs/khhp4bee6u8g8goowcsg0gcg8os0kw>
4. Berdiyeva Muhabbat Meyliyevna Pedagogical support and development of the intellectual opportunities of children in preschool education <http://www.idpublications.org/wp-content/uploads/2019/12/abstract-pedagogical-support-and-development-of-the-intellectual-opportunities-of-children.pdf>
5. Meyliyevna Berdiyeva Muhabbat. The quality of preschool education at the present stage. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. Year : 2021, Volume : 11, Issue : 10. [10.5958/2249-7137.2021.02402.2](https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:aca&volume=11&issue=10&article=351#aff001)
<https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:aca&volume=11&issue=10&article=351#aff001>
6. Meyliyevna Berdiyeva Muhabbat Tasks for preschool educators. [10.5958/2249-877X.2021.00078.3.](https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:sajmmr&volume=11&issue=10&article=023)
<https://www.indianjournals.com/ijor.aspx?target=ijor:sajmmr&volume=11&issue=10&article=023>
7. Berdiyeva M.M. Formation of intellectual culture of a preschooler. <https://scientific-conference.com/images/PDF/2019/55/International-scientific-review-LIV-ISBN.pdf>
8. Бердиева Ханифа Мейлиевна. Мактаб ўқувчиларини касб-хунарга ўргатиш йўллари. <https://sciencecentrum.pl/wp-content/uploads/2020/05/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20%E2%84%9626%20%282%29%20%28web%29%20%283%29.pdf>
9. Бердиева Ханифа Мейлиевна. Таълим тизимини модернизациялашдаги муаммолар ва уларни бартараф этиш усуллари. <https://sciencecentrum.pl/wp-content/uploads/2020/05/POLISH%20SCIENCE%20JOURNAL%20%E2%84%9626%20%282%29%20%28web%29%20%283%29.pdf>
10. Бердиева Мухабат Мейлиевна. Педагогик қўллаб-қувватлаш асосида илк ёшдаги болаларни интеллектуал ривожлантириш. “Профессионал таълим тизимида ислохотлар: малака ошириш таълим турида инновацион ғоялар” мавзусидаги Халқаро илмий-амалий конференция. <https://staff.tiame.uz/storage/users/546/articles/iMJfaUDoPQYZqSxUhG7olj9aZ9XSLff9CSErkMxL.pdf>
11. Usmanova Saodat Erkinovna. (2021). Formation of spiritual and moral qualities of preschoolers on the basis of public education. Middle European Scientific Bulletin, 11. <https://doi.org/10.47494/mesb.2021.11.421>
12. Усманова Саодат Эркиновна Возможности Использования Мультимедийных Компьютерных Программ В Развитии Детей Дошкольного Возраста. <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=46438589>
13. Jumayeva malika aliyevna, & buriyev jamshid jumanazarovich. (2021). The role of activity in the upbringing and development of the child . International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences, 1(2), 126–129. Retrieved from <https://ijpss.iscience.uz/index.php/ijpss/article/view/40>

Hozirgi taraqqiyot bosqichida jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil qilishning istiqbollari: muammo va yechimlar. Xalqaro miqyosidagi ilmiy amaliy-anjuman. 2022 yil 28-29 aprel

14. Jumayeva Malika Aliyevna. (2021). Independent musical activity in preschool organizations. *Journal of Ethics and Diversity in International Communication*, 1(1), 9–10. Retrieved from <https://openaccessjournals.eu/index.php/jedic/article/view/16>

15. Aliyevna, J. M. (2021). The Social Activity of the Educator with the Family. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 12, 401-403. Retrieved from <http://ejlss.indexedresearch.org/index.php/ejlss/article/view/338>

16. Lola Utasheva Shoturaevna. (2021). Social and pedagogical activities in preschool educational institutions. *JournalNX - A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*, 6(11), 412–415. Retrieved from <https://repo.journalnx.com/index.php/nx/article/view/193>

17. Shoturayevna, U. L. (2021). Development of Creative Competence of Educators in Preschool Educational Institutions. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 12, 395-397. Retrieved from <http://ejlss.indexedresearch.org/index.php/ejlss/article/view/336>

18. Radjabova G.M. The educational value of oral folk art for preschoolers // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

19. Berdieva M.M. Increasing the research activity of a pupil of a preschool organization // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

20. Berdieva Kh.M. Functions of the organization of advanced training of teachers in the field of education // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

21. Utasheva L.Sh. Introducing preschoolers to the world of fiction // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С. {см. сборник}.

22. Usmonova S.E. Plot construction as a means of developing the creative abilities of children // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

23. Muhammadiyeva F.T. Technology familiarization of preschoolers with various materials through cognitive research activities // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.

24. Mamatuminova M.G. Features of the use of animation in the development of creative abilities of preschoolers // *European research № 1(75) / Сб. ст. по мат. «European Research: Innovation in Science, Education and Technology/Европейские научные исследования: инновации в науке, образовании и технологиях»*: LXXV межд. науч.-практ. конф. (Лондон. 16 марта, 2022). С.